

X

TÜRK DİL KURUMU ÇALIŞMA PROGRAMI

1. Lengüistik - Etimoloji Çalışmaları:

Bu sahadaki çalışmalar, Türk Dil Tezinin dünyaya yayılmasına ve ispatına yaramak gayesiyle, Kurum ve Fakülte elemanlarının elbirliğiyle yapılacaktır.

Bu çalışmaların başlıca hedefleri şu noktalarda toplanabilir:

1 — En eski Türk din ve itikatlarında «Güneş» kültünün izlerini gösterecek mitoloji, masal, an'ane ve itikat materyelleri toplanacak, Türk totemlerinin itikatlarda ve dillerde bıraktıkları izler araştırılacak, Avusturalya ve Şimalî Amerika yerlilerinin totemleri ile Türk totemleri ve en eski dinlerin kaynaklarıyla Türk «Güneş» kültü karşılaştırılacak, böylece «Güneş - Dil» Teorisinin sosyolojik ve filozofik bazıları ortaya konacaktır.

2 — Türk lehçelerinde ve Indo-Öropeen ve Hamito-Semitik dil familyalarında (V. + K.) şeklindeki fonemler ve bunların manaları toplanacak, prensipal kök anlamlarının (V. + ğ) ana kökünden geldiğini gösterecek dil materyelleri bir araya getirilecek, ana kök manalarının birinci ve ikinci derece prensipal köklere geçerken aldığı nüanslar tespit edilerek ilkel monofonemik dilin teorik bir lûgatçesinin ihzarına doğru yürünülecek, ek olarak kullanılan elemanların hangi kök manalarından ne yolda ek mahiyetine geçtikleri etüt edilecek, (K. + V.) ve (K. + V. + K.) şeklindeki monosilâpların (V. + K.) fonemlerinden doğduğu, vokalsiz konson ve konsonsuz vokal olamayacağı esasları üzerine etütler yapılacak, vokal ve konson değişmelerinin tam bir listesi örnekleriyle birlikte hazırlanacak, böylece «Güneş - Dil» Teorisinin fonetik, morfolojik, etimolojik, semantik ve lengüistik bazıları da meydana çıkarılacaktır.

3 — Sumer, Eti, Bask, Etrüsk, Maya, Lituan, Kelt, Provansal, Asurî, Geldanî, İbranî, Arap, Fars, eski ve yeni Grek, eski Slav, Lâtin, Galo - Romen, Cermen dilleriyle bugün yaşıyan Fransız, İngiliz, Alman, Rus. . . gibi dillerin etimoloji bakımından Türk dili ile karşılaştırılması yolundaki çalışmalar ileri götürülecek, böylece Türk dilinin İndo-Öropeen, Hamito-Semitik, Fino-Ugriyen dil familyalarıyla mukayeseli etimoloji lûgatleri hazırlanarak, mukayeseli Türk Etimoloji Kamusunun vücade getirilmesine doğru yol alınacaktır.

2. Gramer - Sentaks çalışmaları:

Bu sahadaki çalışmalar, bir yandan Güneş - Dil araştırmalarının, bir yandan da lûgat, derleme ve terim çalışmalarının verimleriyle mütenazır olarak ileri götürülecektir.

Bu çalışmaların başlıca hedefleri şunlardır:

1 — Dilimizin fonetik ve morfolojisi üzerine elde edilen bütün bilgileri esaslı bir tarzda toplayarak bir Türk Dili Ana Grameri vücade getirmek.

2 — Bütün Türk lehçelerinin ayrı ayrı gramerlerini toplayarak bunları yeni Türk dil tezinin ışığı altında mukayese ettikten sonra Mukayeseli Türk Lehçeleri Grameri yapmak.

3 — Türk dilinin preistorik devirlerdeki ilkel gramer varlıklarını ve bunların preistorik ve istorik devirlerdeki tekâmülünü takip ederek bir istorik Türk grameri vücade getirmek.

4 — Sentaks anketi verimlerinden de istifade ile dilimizde cümle teşekkülünün tâbi olduğu bütün şekilleri ve bunların mana nüanslarını toplayarak tam bir Türk Sentaksını ortaya çıkarmak.

3. Lûgat - Filoloji çalışmaları:

1 — Tercümesine başlanan «Radlof Lûgati» esas olmak ve buna «Divanü Lûgat-it-Türk», «Büyük Türk Lûgati», «Uygur Metinleri», «Yakut Lûgati», «Çuvaş Lûgatleri», «Altay - Aladağ Lûgati», «Kırgız - Kazak Lûgati». . . gibi lûgatlerden ve biri ötekini tamamlayan bütün kaynaklardan taranacak fişler ile «Tarama Dergisi» nin «İndeks» kısmı da katılmak suretiyle bir «Türk Lehçeler Lûgati» yapmak.

2 — Büyük Türk Kamusuna esas olmak üzere yapılmakta olan kitap taramalarına devam ederek, bunlardan gerekli görülenleri mo-

nografiler halinde ortaya koymakla beraber, bir yandan da yapılacak bibliyografya dairesinde bütün lûgatleri taramak ve bütün bu tarama fişlerine derlemeden gelenleri de katarak «Büyük Türk Kamusu» nu ortaya çıkarmak.

4. Terim çalışmaları:

1 — İlk ve orta tahsil ders terimlerini tamamladıktan sonra, bütün karşılıkları bir yandan yeni Dil Teorisinin verimlerine ve yeni Türk gramerinin kelime teşkil kanunlarına, bir yandan da okullarda okuyan Türk çocuklarının en az zaman ve zahmetle en çok bilgi elde edebilmeleri gayesine göre, son defa gözden geçirerek kararlaştırmak.

2 — Üniversite, yüksek tahsil ve ihtisas terimlerini tamamlayarak bunların karşılıkları üzerine esaslı karar almak ve böylece modern Türk ilmine yeni bir inkişaf sahası açmak.

3 — İlk ve orta tahsil terimleriyle ihtisas ve üniversite terimleri arasını bağlayarak esaslı tedbirleri kararlaştırmak.

5. Derleme çalışmaları:

1 — «Derleme Dergisi» nin neşrine devam edilecek ve bir an önce tamamlamak üzere hazırlık ve kontrol komisyonlarından daha çok ve daha çabuk verim alma yolları etüt edilecektir.

2 — Söz ve Folklor derlemelerine devam edilerek elde edilen kelimeler, halk inanları, halk edebiyatı, san'at ve meslek tabirleri ayrı ayrı dergiler halinde ortaya konulacaktır.

6. Telif ve tercüme çalışmaları:

1 — Yeni Türk Dil Teorisi üzerine her türlü orijinal etütler yaptırılarak bunların Türk ve ecnebî dillerle neşrine çalışılacaktır.

2 — Sumer, Eti, Etrüsk, Bask, Maya, Toltek, Keşuha, Sanskrit, Zent, eski Fars, Lituan, Kelt, Provansal, eski İrlanda, eski Slav, İbrani... gibi dillere ait lûgatler; eski Grek, Lâtin, Fransız, İngiliz, Alman, Rus, Arap, Fars, Macar, Fin. . . dillerinin etimolojik lûgatleri tercüme ettirilecektir.

3 — İndo-Öropeen, Hamito-Semitik, Fino-Ugriyen, Uralo-Altayik dil gruplarının mukayeseli gramerleri ile en eski dillere ait etütler dilimize çevrilecektir.

4 — Türk dilinin bütün lehçelerine ait lûgatler, gramerler ve başka eserler elde edildikçe olduğu gibi, yahut tercüme veya şerh yollarıyla ortaya konacaktır.

5 — Bütün dil meselelerine ve bilhassa Türk diline ve Türk diline ilgili eserlerin listeleri yapılarak bunların sırasıyla milli kütüphanemize maledilmesine çalışılacak, bu hususta Cumhuriyet hükûmetinin ve bilhassa Kültür Bakanlığının yardımı rica olunacaktır.

7. Yayın ve basım işleri:

1 — «Güneş-Dil» Teorisi üzerine Fakülte dersleri, konferanslar, her türlü orijinal etütler, hem türkçe hem de ecnebî dillerde olarak hazırlanıp basılacaktır.

2 — Derleme Dergisi, Türk Lehçeler Lûgati, Büyük Türk Kamusu, Türk Ana Grameri, Mukayeseli Türk Lehçeleri Grameri, Türkçenin istorik ve preistorik gramerleri, Türk sentaksı, hazırlandıkça basılacaktır.

3 — Kitap taramaları ile folklor derlemesinin verimleri arasından değerli görülenler ayrıca monografiler halinde de ortaya konacaktır.

4 — Eski Türk yazıtları ile yazma eski Türk eserlerinin elde bulunan veya edinilecek olan fotografileri olduğu gibi basılacak ve bunlar üzerine şerh, izah, tercüme gibi etütler yapılması da teşvik edilecektir.

5 — «Büyük Türk Lûgati» nin henüz basılmamış kısmının başkası bitirilecek, Divanü Lûgat-it-Türk tercümesiyle, Çağatay Lûgati bastırılacak, Türk dili bültenlerinin daha faydalı bir şekilde neşrine devam edilecektir.